ΕΤΟΣ Γ'. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 1 Δεκεμβρίου 1913 ΑΡΙΘ. 154.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΚΔ'.

Ο ΕΠΙ ΓΗΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

« ***Σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας » τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα***».

Ποῖον βίον διῆγεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, τοῦτο ἐμάθομεν ἐκ τῆς προηγουμένης ὁμιλίας, ἐν ᾗ ἐξηγήσαμεν καὶ τὴν σημασίαν τῶν λόγων τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἱστοροῦντος ὅτι «*ὁ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ » χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις*», καὶ ὅτι «*ἦν ὑποτασσόμενος*» τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ. Ἀπὸ τῆς σημερινῆς δὲ ὁμιλίας ἀρχόμεθα τῆς ἐξιστορήσεως τοῦ ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτους βίου αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἦτο τὸ ιε' ἔτος τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Τιβερίου, καὶ κατὰ τὸ ὁποῖον Ἡγεμὼν τῆς Ἰουδαίας ἦτο ὁ Ρωμαῖος Πόντιος Πιλάτος, ἐφάνη κατὰ τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου ὁ μέγας προφήτης ***Ἰωάννης,*** ὁ ἐπονομαζόμενος ***Πρόδρομος καὶ Βαπτιστής,*** γεννηθεὶς κατ' ἐπαγγελίαν τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ ἐκ γηραλέας καὶ στείρας μητρός, τῆς ***Ἐλισάβετ,*** καὶ ἐκ πατρὸς ὡσαύτως πρεσβύτου, τοῦ ἱερέως ***Ζαχαρίου,*** συγγενὴς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἓξ μῆνας πρεσβύτερος αὐτοῦ. Ὁ Ἰωάννης διάγων βίον τῶν παλαιῶν Προφητῶν,

ἐδίδασκε τὸν λαόν, ἐβάπτιζεν αὐτὸν καὶ προέτρεπεν εἰς μετάνοιαν, καὶ ἐκήρυσσε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ὑπώπτευσαν ὅτι οὗτος ἦτο ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας ὁ Ἰωάννης ἠρνήθη τοῦτο κηρύξας ὅτι εἶναι ὁ πρόδρομος ἐκείνου. Ἐπὶ τέλους ἐβάπτισε τὸν Χριστὸν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, καὶ προητοίμαζε τὸν λαὸν εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος. Ἀλλ' ἡ μεγάλη φήμη, τὴν ὁποίαν ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ἀπέκτησε διὰ τὴν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ διὰ τὸν αὐστηρὸν καὶ ἀσκητικὸν αὐτοῦ βίον, ἐδημιούργησεν εἰς αὐτὸν θανασίμους ἐχθροὺς καὶ μάλιστα ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Τετράρχου Ἡρώδου Ἀντίπα. Τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος δὲ ἐκορυφώθη, ὅταν ὁ Ἡρώδης συνῆψε παράνομον γάμον μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Φιλίππου, τῆς Ἡρωδιάδος, τὸ ὁποῖον ἐξηνάγκασε τὸν Ἰωάννην νὰ ἐλέγχῃ αὐτὸν ἀποτόμως διὰ τὸν γάμον ἐκεῖνον. Ἐπὶ τέλους δὲ ἡ μετὰ λύσσης καταδιώκουσα αὐτὸν Ἡρωδιὰς κατώρθωσε διὰ τῆς ἐκ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς θυγατρὸς αὐτῆς Σαλώμης ἵνα φυλακισθῇ ὁ Ἰωάννης καὶ μετ' ὀλίγον νὰ ἀποκεφαλισθῇ ἐν τῇ φυλακῇ.

Κατὰ τοῦτον λοιπὸν τὸν χρόνον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς περὶ τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἐβαπτίσθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὑπὸ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα ἀνήχθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἐνήστευσε τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια, καὶ ὅπου τρὶς ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ Διαβόλου, τὸν ὁποῖον τρὶς ἐνίκησε καὶ ἀπέπεμψε κατῃσχυμμένον. Μετὰ ταῦτα ἀμέσως παρουσιάζεται ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ προφήτης καὶ διδάσκαλος τοῦ λαοῦ, οἷος οὐδεὶς πρότερον ἄλλος ἀνεδείχθη, ἐν θείᾳ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ παραινῶν καὶ διδάσκων καὶ θαυματουργῶν.

Ὅταν ὁ Πρόδρομος ἐμαρτύρει δημοσίᾳ ὅτι ὁ ὑπ' αὐτοῦ βαπτισθεὶς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ εἶναι ὁ *Υἱὸς* καὶ *«ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»*, τότε δύο ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἠκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἔμειναν παρ' αὐτῷ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἐκ τῶν δύο τούτων μαθητῶν τοῦ Ἰωάννου ὁ μὲν εἷς ὀνομάζεται Ἀνδρέας, τοῦ δ' ἄλλου παρασιωπᾶται τὸ ὄνομα ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ. Ὁ Ἀνδρέας πρῶτος τῶν ἄλλων πιστεύσας ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ μέλλων Λυτρωτής, εὑρίσκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα καὶ κηρύττει εἰς αὐτὸν ὅτι εὕρηκε τὸν Μεσσίαν καὶ φέρει αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ὅστις μετωνόμασεν αὐτὸν Πέτρον. Οὕτως ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Πέτρος ἐγένοντο οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος, εἰς τοὺς ὁποίους τὴν ἐπαύριον προσετέθησαν δύο ἄλλοι ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ναθαναήλ. Καὶ τὸν μὲν Φίλιππον ἐκάλεσεν αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, τὸν δὲ Ναθαναὴλ προέτρεψεν εἰς τοῦτο ὁ Φίλιππος, ὅστις κατήγετο ἐκ Βηθσαϊδὰ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου.

Ὁ Ναθαναὴλ δὲν ἐπίστευσεν τὸ κατ' ἀρχάς, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς μικρᾶς Ναζαρὲτ τὸ ὕψιστον ἀγαθόν, ὁ Μεσσίας καὶ Λυτρωτὴς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὸν ὁποῖον προευηγγελίσατο ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ Προφῆται, ἔπειτα ὅμως ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν εἰλικρινῶς καὶ ὡμολόγησεν ἐνώπιον αὐτοῦ παρρησίᾳ λέγων. *«Διδάσκαλε, σὺ εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ»*.

Τοὺς τέσσαρας τούτους μαθητὰς ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Σωτὴρ ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς Ἰουδαίας, καταβαίνει εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἔρχεται εἰς τὴν

Ναζαρέτ. Τὴν τρίτην δ᾽ ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ ἐτελεῖτο γάμος ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἦτο προσκεκλημένη ἡ Μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ, προσεκλήθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν γάμων. Ἐνταῦθα ὁ Κύριος κατὰ παράκλησιν τῆς ἀειπαρθένου αὐτοῦ Μητρὸς μετέβαλε τὸ ὕδωρ ἓξ μεγάλων λιθίνων ὑδριῶν εἰς οἶνον ἄριστον. Διὰ τῆς θαυματουργίας δὲ ταύτης ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔκαμε τὴν πρώτην ἀρχὴν τῶν ὑπερφυῶν αὐτοῦ σημείων καὶ θαυμάτων καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν καὶ τὴν παντοδυναμίαν αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ τέσσαρες παρόντες ἐκεῖ μαθηταὶ αὐτοῦ ἰδόντες τὸ γενόμενον θαῦμα *«ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν»*, ἐστερεώθησαν δηλονότι ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν.

Μετὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Κανᾶ ἔρχεται εἰς τὴν Καπερναούμ, ἥτις ἦτο παραλία πόλις τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος. Κατέβη δὲ ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ Μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ Καπερναοὺμ ὑπῆρξεν ἡ πόλις, ἐν ᾗ διέτριψεν ὁ Κύριος τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ δημοσίου αὐτοῦ βίου, καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ ἰδία αὐτοῦ πόλις. Ἐν Καπερναοὺμ εὗρεν ὁ Σωτὴρ τοὺς πλείστους τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ἐν ταύτῃ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἤρξατο κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας καὶ ἐπιτελῶν τὰς πολλὰς καὶ ὑπερφυεῖς θεραπείας τῶν ποικίλων ἀσθενειῶν ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ φήμη αὐτοῦ διεδόθη καὶ ἐξηπλώθη καθ᾽ ὅλην τὴν Συρίαν.

Μεθ᾽ ὅλα ταῦτα μέχρι τοῦδε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δὲν εἶχεν ἀρχίση ἀκόμη τὴν δημοσίαν αὐτοῦ διδασκαλίαν. Ταύτην ἤρχισεν ἐπισήμως ἅμα ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐτέλεσε τὸ πρῶτον Πάσχα, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς τὴν ἑπομένην ὁμιλίαν.

Ἐνταῦθα εὔκαιρον θεωρῶ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν ὑμῶν, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, ἐπὶ τοῦ ἑξῆς γεγονότος. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν Ναζαρὲτ διαμένων *«προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις»* μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ὁπότε ἤρξατο παρασκευαζόμενος διὰ τὸ ἐν τῷ κόσμῳ δημόσιον κήρυγμα αὐτοῦ. Καίτοι δὲ διὰ τὸ ἔργον τοῦτο εἶχεν ἅπαντα τὰ ἐφόδια εἰς βαθμὸν τελειότατον, ἤτοι ἐκέκτητο καὶ σοφίαν καὶ σύνεσιν καὶ εὐσέβειαν καὶ ἀρετήν, ἐν τούτοις δὲν ὑπέλαβε ταῦτα ἀρκοῦντα, ἀλλ᾽ ἀπαραίτητον ἡγήσατο καὶ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου καὶ τὴν τεσσαρακονθήμερον νηστείαν καὶ τὴν κατ᾽ ἰδίαν καὶ δημοσίαν προσευχὴν καὶ τὸ ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἱερουσαλὴμ Πάσχα. Μόνον τότε ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἐπαρκῶς παρεσκευασμένον πρὸς δημοσίαν δρᾶσιν, ἤτοι ἀφ᾽ οὗ ἔλαβε τὸ βάπτισμα τῆς μετανοίας ὁ μὴ γνοὺς ἁμαρτίαν, ἀφ᾽ οὗ ἐνήστευσε καὶ προσηυχήθη καὶ ἐκοινώνησε τοῦ Πάσχα.

Ἰδοὺ ποία πρέπει νὰ ἦναι καὶ ἡ ἡμετέρα προετοιμασία καὶ προπαρασκευή, ὁσάκις προτιθέμεθα νὰ ἐπιχειρήσωμεν σοβαρόν τι ἔργον, εἴτε ἐθνικόν, εἴτε πατριωτικόν, εἴτε εἰς τὴν ὠφέλειαν τῆς κοινωνίας ἀποβλέπων, εἴτε καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Τῆς ἐνάρξεως παντὸς τοιούτου ἔργου δέον νὰ προηγῆται ἡ μετάνοια, ἡ ἐξομολόγησις, ἡ νηστεία, ἡ προσευχὴ καὶ ἡ Μετάληψις τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, δι᾽ ὧν μόνον δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐπιτυχία πάσης εὐσεβοῦς ἐπιχειρήσεως, καὶ δι᾽ ὧν πρὸς τούτοις δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΜΑ΄.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Β΄.

Η ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

«Ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, » ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώ- » νιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει..... » Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατα- » βάς.... Καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς » τοῦ κόσμου ζωῆς». (Ἰωάν. 6, 27, 51).

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, θέλων ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ προετοιμάσῃ καταλλήλως τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς λοιποὺς ἀκροατὰς τῆς θείας διδασκαλίας του εἰς τὸ νὰ ἀποδεχθοῦν τὸ μέγιστον καὶ δυσκατάληπτον μυστήριον τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας, ὅταν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι θὰ τὸ παρέδιδεν εἰς αὐτούς, ἔκρινεν εὔλογον νὰ τὸ ἀναγγείλῃ προηγουμένως, δεικνύων ποία εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ μυστηρίου τούτου, ἡ ἀνάγκη καὶ τὰ ψυχωφελῆ ἀποτελέσματά του. Ἰδοὺ δὲ πῶς ἐν λεπτομερείᾳ διηγεῖται εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον ὁ ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης τὰ κατὰ τὴν σπουδαίαν ταύτην προαναγγελίαν τοῦ Ἰησοῦ περὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας. Θὰ μελετήσωμεν εἰς τὴν παροῦσαν ὁμιλίαν τὸ ἕκτον κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἱεροῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὸ ὁποῖον περιέχονται οἱ θαυμάσιοι λόγοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν, διὰ μέσου τῶν ὁποίων προειδοποιεῖ τὴν σύστασιν τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας κατὰ τρόπον βέβαια πολὺ περισσότερον ἀποκαλυπτικὸν ἀπὸ τὰς ἀμυδρὰς σχετικῶς περὶ αὐτῆς προρρήσεις καὶ προτυπώσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἐνθυμεῖσθε, ἀγαπητοί, τὸ περίφημον θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ὁ Κύριος ἡμῶν πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας, τὸ θαῦμα δηλαδή, διὰ τοῦ ὁποίου μὲ πέντε ψωμία κρίθινα καὶ μὲ δύο ὀψάρια ἐχόρτασε πεντακισχιλίους ἄνδρας, ἐπαρουσίασε δὲ καὶ περισσεύματα ἐκ τῶν πέντε ἄρτων δώδεκα κοφίνους τεμάχια. Αἱ χιλιάδες τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες εἶδαν μὲ τοὺς ἰδίους των ὀφθαλμοὺς τὸ θαῦμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς πολλαπλασιάσας τοὺς ὀλίγους ἄρτους καὶ ἰχθύας μὲ τὴν θείαν αὐτοῦ δύναμιν, ἔμειναν ἔκπληκτοι καὶ ἤρχισαν νὰ λέγουν, «ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς » ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον», καὶ νὰ συνεννοῶνται ὅπως τὸν ἀνακηρύξουν βασιλέα των, ἔστω καὶ μὴ θέλοντα. Ὁ Ἰησοῦς ὅμως

γνωρίσας τὸν σκοπόν των, καὶ μὴ θέλων νὰ δώσῃ ἀφορμὴν νὰ παρεξηγηθῇ ὁ προορισμός του, ὅστις δὲν ἦτο νὰ γίνῃ ἐπίγειος βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ μᾶλλον βασιλεὺς τῶν καρδιῶν ὅλων τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς αὐτοθυσίας του ὑπὲρ αὐτῶν, τί ἔπραξεν; «Ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ » ὄρος αὐτὸς μόνος». Δὲν ἔμεινεν ὅμως ἐδῶ ἐπὶ πολύ, ἐπειδὴ ἐπαρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ σπεύσῃ πρὸς βοήθειαν τῶν κινδυνευόντων μαθητῶν του. Διότι τί συνέβη κατόπιν τοῦ θαύματος τοῦ Ἰησοῦ; Ἀφοῦ ἀπεσύρθη οὗτος εἰς τὴν ἔρημον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἔχοντες πρὸς τοῦτο παραγγελίαν ἀπὸ τὸν Διδάσκαλον αὐτῶν, ἐμβῆκαν εἰς τὸ πλοῖόν των καὶ ἤρχοντο μόνοι των πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καπερναούμ. Ἦτο δὲ πλέον βαθὺ σκότος καὶ ἡ θάλασσα ἐταράσσετο μεγάλως ἕνεκα τοῦ πνέοντος μεγάλου ἀνέμου καὶ οἱ πλέοντες Ἀπόστολοι ἐκινδύνευαν νὰ ναυαγήσουν εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης. Ἀλλ᾽ ὁ θεῖος αὐτῶν Διδάσκαλος, ὅστις ἀφῆκεν αὐτοὺς νὰ ἀποπλεύσουν μόνοι των, δὲν τοὺς ἀφῆκε καὶ μόνους εἰς τὸν κίνδυνον αὐτόν. Εἰς τὴν πλέον ἐπικίνδυνον θέσιν των κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς τρικυμίας θεωροῦν μετ᾽ ἐκπλήξεώς των τὸν Ἰησοῦν νὰ περιπατῇ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ νὰ φθάνῃ πλησίον τοῦ θαλασσομαχοῦντος πλοίου των καὶ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ, λέγων πρὸς αὐτούς, «ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε»· ἐγὼ εἶμαι ὁ κύριος καὶ τῆς θαλάσσης, τὸν ὁποῖον βλέπετε· μὴ φοβεῖσθε, ἐφ᾽ ὅσον εἶσθε ὑπὸ τὴν προστασίαν μου. Κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον ἦλθεν ἀσφαλῶς τὸ πλοῖον εἰς τὴν παραλίαν τῆς Καπερναούμ, ὅπου διηυθύνοντο οἱ Ἀπόστολοι, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν ὅτι ἔφθασαν τόσον ταχέως κατόπιν τῆς ἀπροσδοκήτου ἐμφανίσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Τὴν ἐπαύριον τῆς ἡμέρας ταύτης, ἐπειδὴ οἱ Ἀπόστολοι εἶχαν ἀποπλεύσει μὲ τὸ πλοῖόν των ἀπὸ τὴν ἔρημον, ἀφοῦ καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἀποσυρθῇ μόνος του εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἔπειτα τὴν νύκτα εἶχε τρέξει εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς βοήθειαν τῶν κινδυνευόντων μαθητῶν του, τότε καὶ τὰ πλήθη ἐκεῖνα τοῦ λαοῦ, τὰ ὁποῖα εἶχαν παρακολουθήσει τὸν Ἰησοῦν εἰς τὴν ἔρημον διὰ νὰ ἀκούσουν τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ εἶχαν εὐτυχήσει νὰ φάγουν τὸν εὐλογηθέντα ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἄρτον, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπανέλθουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Καπερναοὺμ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ἰησοῦ. «Καὶ εὑρόντες αὐτόν,» διηγεῖται ὁ ἱερὸς Εὐαγγελιστής, «εἶπον αὐτῷ » ραββί, πότε ὧδε γέγονας;» Διδάσκαλε, πότε κατώρθωσες νὰ ἔλθῃς ἐδῶ τόσον γρήγορα χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν; Ἤθελαν μὲ τοῦτο νὰ δείξουν τὸν μεγάλον των πόθον νὰ εὑρίσκωνται πάντοτε πλησίον τοῦ Ἰησοῦ. «Ραββί, πότε ὧδε γέγονας;»

Τότε ἀκριβῶς καὶ ὁ Ἰησοῦς ἔλαβεν ἀπ᾽ ἐδῶ ἀφορμὴν νὰ κάμῃ πρὸς αὐτοὺς τὴν μακρὰν ἐκείνην ὁμιλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἴπαμεν ὅτι ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ περὶ τῆς συστάσεως τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγ. Εὐχαριστίας.

Μὲ ζητεῖτε, λέγει, ὦ Ἰουδαῖοι, καὶ θέλετε νὰ μὲ ἀκολουθῆτε ἐκ τοῦ πλησίον, ὄχι διότι εἴδετε τὰ σημεῖα, τὰ θαύματα δηλαδή, τὰ ὁποῖα ἕως τώρα ἔπραξα ἔμπροσθέν σας, καὶ τὰ ὁποῖα σᾶς ἐπροξένησαν τάχα μεγίστην ἐντύπωσιν, ὥστε νὰ πιστεύσετε εἰς ἐμὲ ὡς εἰς Μεσσίαν· ἀλλὰ μᾶλλον διότι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων, τῶν εὐλογηθέντων ὑπ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἐχορτάσθητε· διότι δηλαδὴ σᾶς εἵλκυσε περισσότερον ἡ ὑλικὴ τροφή, ἥτις εἶναι μὲν χρήσιμος διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ὅμως πάντοτε

φθαρτὴ ὡς ὑλικὴ καὶ δὲν ἀποβλέπει εἰμὴ εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὅπερ καὶ αὐτὸ εἶναι θνητόν. Θέλετε λοιπὸν νὰ μὲ ἀκούσετε πρὸς τὸ ἀληθὲς συμφέρον σας; Ἐργάζεσθε μετὰ ζήλου νὰ ἀποκτήσετε ὄχι τόσῳ «τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην», τὴν ὑλικὴν τροφὴν τὴν ὑπὸ τοῦ χρόνου φθειρομένην, «ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν » αἰώνιον, ἣν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει». Ἐγώ, λέγει, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ τέλειος ἄνθρωπος, ὅστις εἶμαι καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τέλειος Θεὸς μέλλω νὰ σᾶς δώσω ἐν καιρῷ «τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν», τὴν πνευματικὴν τροφήν, τῆς ὁποίας ἡ ἰδιότης εἶναι νὰ μένῃ πάντοτε διαρκὴς καὶ ἀνεξάντλητος καὶ νὰ μεταδίδῃ εἰς τὸν τρώγοντα ἐξ αὐτῆς τὴν αἰώνιον ζωήν. Περὶ αὐτῆς λοιπὸν τῆς τροφῆς τῆς πνευματικῆς, τῆς ὑψηλοτέρας, τῆς χορηγούσης τὴν αἰώνιον ζωήν, τῆς ἐν καιρῷ δυθησομένης ὑπ' ἐμοῦ ὡς τοῦ προσδοκωμένου Μεσσίου, περὶ αὐτῆς νὰ ἐργάζεσθε· αὐτὴν νὰ ἐπιζητῆτε προτιμότερον παρὰ τὴν σωματικὴν τροφήν.

Ἀλλ' εἶχε δίκαιον, ἀγαπητοί, ὁ Ἰησοῦς νὰ λέγῃ προηγουμένως περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς περισσοτέραν ἐντύπωσιν τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων, παρὰ κάθε ἄλλο θαῦμα ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐξετέλεσε μέχρι τοῦδε ἐνώπιον τῶν Ἰουδαίων. Διότι πόσα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ σημεῖα τὸν εἶδαν νὰ ἐκτελῇ πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν; Παρὰ πολλά! «Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἑώρων » αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων». Καὶ μόλα ταῦτα, ὅταν εἰς τὴν σημερινήν του ὁμιλίαν τὸν ἤκουσαν νὰ συνιστᾷ εἰς αὐτοὺς νὰ δεχθοῦν μετὰ προθυμίας καὶ πίστεως «τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν » αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει», δὲν δύνανται νὰ ἀποκρύψουν τὴν ἀπιστίαν των πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρ' ὅλας τὰς θαυματουργίας του, καὶ μὲ γλῶσσαν ὄχι βεβαίως εὐλαβῆ ἐρωτοῦν αὐτόν· «τί οὖν » ποιεῖς σὺ σημεῖον ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; Τί ἐργάζῃ;» Τί θαυμαστὸν ἔργον δύνασαι νὰ ἐκτελέσῃς, τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὴν θείαν σου ἀποστολήν, ἐν ὀνόματι τῆς ὁποίας παρουσιάζεσαι ἐνώπιον ἡμῶν; Οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπεδέχθησαν τὴν προφητικὴν ἰδιότητα τοῦ Μωϋσέως, ἀλλ' οὗτος ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἐν καιρῷ τῆς περιπλανήσεώς των εἰς τὴν ἔρημον τὸ μάννα, τὸν οὐράνιον τοῦτον ἄρτον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐτράφησαν ἐπὶ τόσα ἔτη. Δύνασαι σὺ νὰ μᾶς παρουσιάσῃς παρόμοιόν τι διαρκὲς σημεῖον, ἱκανὸν νὰ μᾶς πείσῃ περὶ τῆς θείας σου ἰδιότητος; «Τί » οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; Τί ἐργάζῃ; » Οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστι γεγραμ- » μένον· ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν».

Ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν ὀργίζεται ποσῶς ἐκ τῆς ἐπιμόνου ταύτης ἀπιστίας τῶν Ἰουδαίων, ἥτις ἐφαίνετο ὅτι τὸν ὑπεβίβαζεν ἀπέναντι τοῦ Μωϋσέως· ἀλλὰ διορθώνων τὴν πίστιν αὐτῶν ἐν σχέσει μὲ τὴν προέλευσιν τοῦ ἄρτου, ἤτοι τοῦ μάννα, τὴν ὁποίαν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέδιδαν εἰς τὸν Μωϋσῆν λαμβάνει ἀπ' ἐδῶ εὐκαιρίαν καὶ ἐξηγεῖται περισσότερον εἰς ὅ,τι ἐσκόπει νὰ εἴπῃ διὰ τῆς προκειμένης συνδιαλέξεώς του. Δὲν ἦτο, λέγει, ὁ Μωϋσῆς ὅστις σᾶς ἔδωκε τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ Πατήρ μου ὁ Οὐράνιος, ὅστις καθὼς σᾶς ἔδωκε τὸν ἄρτον ἐκεῖνον διὰ τοῦ Μωϋσέως, θὰ σᾶς δώσῃ μετ' ὀλίγον δι' ἐμοῦ τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ Υἱοῦ

ἕνα νέον ἄρτον οὐράνιον, ὅστις θὰ εἶναι καὶ ὁ ἀληθινὸς, διότι δὲν θὰ δοθῇ μόνον πρὸς σᾶς τοὺς Ἰουδαίυυς, ἀλλὰ πρὸς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διότι τὸ ἀποτέλεσμά του δὲν θὰ εἶναι ἁπλῶς ἡ διατροφὴ τοῦ σώματος, ἀλλ᾽ ἡ προσφορὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἤκουσαν ἄρτον οἱ Ἰουδαῖοι καὶ δὴ ἄρτον ζωὴν δίδοντα εἰς τὸν τρώγοντα, καὶ μὴ δυνάμενοι ἀκόμη νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ συνήθους ἄρτου, οὔτε κἂν περὶ τοῦ ἐκτάκτου ἐκείνου ἄρτου τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἢ τοῦ μάννα, σπεύδουν νὰ τὸν ζητήσουν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, καὶ παρακαλοῦν αὐτὸν νὰ τοὺς ἐφοδιάσῃ μὲ τὸν ἄρτον τοῦτον κατὰ τρόπον διαρκῆ, ἅπαξ διὰ παντὸς νὰ τῶν ἐξασφαλίσῃ τὸ ζήτημα τῆς συντηρήσεως. «Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· Κύριε, πάντοτε δός ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον».

Εὐχαρίστως ἀπήντησεν ὁ Ἰησοῦς, νὰ σᾶς δώσω τὸν ἄρτον τοῦτον τῆς ζωῆς ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ τρώγων δὲν θὰ πεινάσῃ ποτέ· εὐχαρίστως νὰ σᾶς δώσω καὶ ἕνα ποτὸν, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ πίνων δὲν θὰ διψάσῃ πώποτε· δυστυχῶς ὅμως δὲν θὰ δεχθῆτε τὴν θαυμασιωτάτην προσφοράν μου, ὅταν μάθητε ἐξ ἐμοῦ ἀμέσως τώρα, «ὅτι ἐγώ μοι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς». Ἐν τούτοις ὀφείλω νὰ σᾶς δηλώσω δημοσίᾳ, ὅτι ὁ «ἐρχόμενος πρός με » οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε».

Ἡ τόσον ἐπίσημος αὐτη δήλωσις τοῦ Ἰησοῦ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του ὡς τοῦ ἄρτου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ἀληθινοῦ, ὡς τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς δυσηρέστησε παρὰ πολὺ τοὺς Ἰουδαίους· Δὲν ἠδύναντο οὗτοι νὰ συμβιβάσουν τὴν ταπεινὴν τοῦ Χριστοῦ καταγωγὴν ἐκ γνωστῶν ἀσήμων γονέων μὲ τὴν θείαν αὐτοῦ ἰδιότητα, ὑπὸ τὴν ὁποίαν προφανῶς ἐπαρουσιάζετο ἐνώπιον αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς διὰ τῶν τολμηρῶν του ἀποκαλύψεων. Διότι τί διεκήρυττεν; Ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ὅτι πρὸ πάντων αὐτὸς εἶναι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. «Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔλεγον· » οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσὴφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα » καὶ τὴν μητέρα; Πῶς οὖν λέγει οὗτος ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα;»

Οἱ γογγυσμοὶ οὗτοι ἐγίνοντο μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ εἰς ἐπήκοον τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις διὰ νὰ τοὺς καθησυχάσῃ διαβεβαιώνει αὐτοὺς ὅτι εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτοῦ ὅπως τὸν ἀποδεχθοῦν ὡς υἱὸν τοῦ θεοῦ, ὅστις δύναται νὰ χορηγήσῃ εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτὸν τὴν αἰώνιον ζωὴν δὲν πρέπει νὰ φοβηθοῦν ὅτι θὰ παραβιάσῃ τὴν ἐλευθεθερίαν τῆς συνειδήσεώς των. Ὄχι μὴ γογγίζετε, λέγει, μετ᾽ ἀλλήλων» ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀποκαλύψεών μου περὶ τῆς σχέσεώς μου πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ πρὸς ἐμὲ πίστις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ Θεοῦ εὐνοίας. Καθὼς γράφουν εἰς τὰ βιβλία των καὶ οἱ παλαιοὶ προφῆται, μόνον ὅσοι ἐξ ὑμῶν ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ ἔχουν ἀποδεχθῇ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἔρχονται πρὸς ἐμὲ καὶ μὲ πιστεύουν ἐλευθέρως. Σᾶς διαβεβαιῶ δὲ μὲ τὸν ἐπισημότερον τρόπον ὅτι «ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἔχει ζωὴν αἰώνιον». Διότι, ὅπως σᾶς εἶπα προηγουμένως σᾶς ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα, «ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς.... ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα». Ἐπεξηγῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς

τὸν ἑαυτόν του, τί ἐννοεῖ δηλαδὴ λέγων ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ζωντανὸς ἄρτος, προσθέτει τὸ ἑξῆς· «Καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μού ἐστιν, ἣν » ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς».

Ἡ νέα ὅμως αὕτη ὠμὴ οὕτως εἰπεῖν ἐπεξήγησις τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς εἶναι ἡ σὰρξ αὐτοῦ, προεκάλεσε νέαν θύελλαν συζητήσεων μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν του, μὴ δυναμένων νὰ ἐννοήσουν πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς τὴν ἰδίαν του σάρκα νὰ τὴν φάγωσιν. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐπιμένει εἰς τὴν δήλωσίν του, συμπληρώνων αὐτὴν διὰ τῆς προσθήκης καὶ νέου στοιχείου. Ἐπαναλαμβάνω, λέγει, τὴν διαβεβαίωσίν μου, ὅτι «ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου » καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Ὁ τρώγων μου » τὴν σάρκα καὶ πίνων τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω » αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. Ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ » τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων » μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ.... Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ » τοῦ οὐρανοῦ καταβάς,.... ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσεται εἰς τὸν » αἰῶνα. Ταῦτα εἶπεν (ὁ Ἰησοῦς) ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καρπερ- » ναούμ». Καὶ πολλοὶ μὲν ἐκ τῶν ἀκροατῶν αὐτοῦ ἀκούσαντες τὴν ὁμιλίαν τοῦ Ἰησοῦ, ἀνεφώνησαν μετ' ἐκπλήξεως, ἥτις ἐφανέρονε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν· «σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;» καὶ ἀπεχώρησαν ἀμέσως χωρὶς πλέον εἰς τὸ ἑξῆς νὰ ἀκολουθοῦν τὸν Ἰησοῦν καὶ νὰ τὸν ἀκούουν διδάσκοντα. Ὅταν δέ, βλέπων τὴν ἀπασκίρτησιν ταύτην τῶν δυσπίστων Ἰουδαίων, προεκάλεσε καὶ τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς νὰ ἐκκαθαρίσουν τὴν θέσιν των, λέγων πρὸς αὐτοὺς «μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;» τότε ὁ Πέτρος ἐξ ὀνόματος τῶν συμμαθητῶν του ἀπεκρίθη πρὸς αὐτόν. «Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; » Ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν » ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος».

Ἰδού, ἀγαπητοί, ὅλος ὁ μακρὸς διάλογος τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον οὗτος προανήγγειλεν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ οἱ ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ ἀναφέρονται εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο, τὸ δεικνύουν μὲν καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ, ὀρθῶς ἐννοούμενοι, τὸ ἐπικυροῦν δὲ καὶ αἱ ἀρχαῖαι Λειτουργίαι καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες ἐπίσης τοὺς ἀναφέρουσιν εἰς τὴν Ἁγίαν Εὐχαριστίαν, τὸ ἐπὶ πλέον δὲ τὸ ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ ὁμοιότης αὐτῶν πρὸς τὰ λόγια, μὲ τὰ ὁποῖα βραδύτερον ὁ Κύριος ἡμῶν συνέστησε τὸ μυστήριον τοῦτο, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὴν ἐρχομένην ὁμιλίαν, εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς ὁποίας χρησιμεύει ὡς προετοιμασία ἡ παροῦσα διδαχή. Καὶ ἀληθῶς ποῖος ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ σημερινοῦ μας λόγου; Νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι πρὸ τοῦ ἱδρύσῃ ὁ Κύριος ἡμῶν τὴν Ἁγίαν Εὐχαριστίαν προπαρεσκεύασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἰς τὴν μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας παραδοχὴν αὐτῆς κατὰ τὴν σύστασίν της. Εἴθε δὲ καὶ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ παρόντος λόγου νὰ ὑποδεχθοῦν μὲ τὴν αὐτὴν πίστιν τῶν Ἀποστόλων τὴν ἐφεξῆς ὁμιλίαν, ἡ ὁποία θὰ ἀναφέρῃ αὐτὴν τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ παράδοσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας!